

شورای سیاستگذاری حوزه های علمیه خواهران

مرکز مدیریت حوزه ی علمیه ی خواهران

معاونت پژوهش

استان: سیستان و بلوچستان شهر: زاهدان، مدرسه علمیه تخصصی حضرت نرجس (سلام الله علیها) زاهدان

عنوان:

مقایسه دیدگاه های نواندیشان امامیه و

اهل سنت در رابطه با جامعیت دین

استاد راهنما:

دکتر دادخدا خدایار

محقق:

ام البنین میرشکار

تابستان ۱۴۰۴

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ وَرَبَّ الْعَرْشِ الْمَجِيدِ
الْعَظِيمِ رَبَّنَا وَرَبَّ الْمُكَرَّمِ الْكَرِيمِ رَبَّنَا وَرَبَّ
الْعِلِّيِّينَ

تحمیدیه

ستایش خداوند

گرانسنگ‌ترین چیز است

و برترین گنجی است که ارزش ذخیره شدن دارد.

تقدیم به

این پایان نامه را تقدیم به ساحت مقدس امام زمان (عج) می کنم باشد که خداوند به ما توفیق تلاش در شکست، صبر در نومیدی، رفتن بی همراه، جهاد بی سلاح، کار بی پاداش، فداکاری در سکوت، دین بی دنیا، مذهب بی عوام، عظمت بی نام، خدمت بی نان، ایمان بی ریا، خوبی بی نمود، گستاخی بی خامی و مناعت بی غرور را عنایت فرماید.

تقدیر و تشکر

با تقدیر و تشکر شایسته از استاد فرهیخته جناب آقای دکتر دادخدا خدایار که با نکته‌های دلاویز و گفته‌های بلند، صحیفه‌های سخن را علم پرور نمود و همواره راهنما و راه گشای نگارنده در اتمام و اکمال پایان نامه بوده است.

منابع و مأخذ

*قرآن

*نهج البلاغه

الف) منابع فارسی

۱. آقا تهرانی، سید محمد علی. دین و اجتماع، قم: انتشارات اسلامی، ۱۹۹۰، چاپ اول، ص ۹۰-۱۳۰.
۲. خامنه‌ای، سید علی. ولایت فقیه و دموکراسی، تهران: انتشارات اطلاعات، چاپ دوم، ۱۹۹۹م.
۳. بهشتی، سید محمدحسین، روش برداشت از قرآن، انتشارات هادی، بی‌جا، ۱۳۷۶.
۴. بی‌آزار شیرازی، عبدالکریم، قرآن ناطق، دفتر فرهنگ اسلامی، بی‌جا، ۱۳۷۶.
۵. پاکتچی، احمد، امامیه، تهران: مرکز دائرة المعارف بزرگ اسلامی، ۱۳۶۸.
۶. جواد آملی، عبدالله، تفسیر تسنیم، قم: مرکز نشر اسراء، ۱۳۷۹.
۷. _____، شریعت در آیینه معرفت، تهران: اسراء، چاپ هفتم، ۱۳۹۲.
۸. _____، محاضرات فی التفسیر، تهران: انتشارات اسراء، بی‌تا.
۹. دوانی، علی. فقه و اجتهاد، تهران: انتشارات علمی، ۱۹۸۸، چاپ اول، ۱۹۹۸م.
۱۰. حائری یزدی، مهدی، حکمت و حکومت، کتاب الکترونیکی، ۱۳۷۵.
۱۱. حجتی، سید محمدباقر و بی‌آزار شیرازی، عبدالکریم، تفسیر کاشف، چاپ چهارم، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، بی‌جا، ۱۳۷۶.
۱۲. خمینی، روح الله، آداب الصلاة، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۸۸.
۱۳. _____، صحیفه امام، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۸۹.
۱۴. _____، صحیفه نور، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۸۶.
۱۵. _____، ولایت فقیه، تهران: چاپ و نشر عروج، چاپ بیست و هشتم، ۱۳۹۲.
۱۶. راغب اصفهانی، حسین بن محمد، مفردات، بیروت: دارالشامیه، چاپ اول، ۱۴۱۲.
۱۷. رشاد، ابوالحسن. جامعیت دین در دنیای جدید، تهران: انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، چاپ اول، ۱۹۹۶م.
۱۸. زنجانی، ابوعبدالله، تاریخ القرآن، تهران: انتشارات امیرکبیر، بی‌تا.
۱۹. سبحانی، جعفر، تفسیر صحیح آیات مشکله، قم: نشر خیابان ارم کتاب فروشی عدالت، ۱۳۶۰.
۲۰. _____، مسائل جدید فقهی، قم: موسسه امام صادق، ۱۹۹۳، چاپ اول، ص ۱۶۰-۱۲۲.

۲۱. سجادی، سید ابراهیم، فقه قرآنی در منظر فقیهان اهل سنت، پژوهشهای قرآنی، ویژه نامه قرآن و فقه، شماره ۴، ۱۳۷۴.
۲۲. شجاعی، محمد. جامعیت دین از دیدگاه اهل بیت، قم: انتشارات دینی، چاپ اول، ۲۰۰۰م.
۲۳. شعرانی، ابوالحسن، راه سعادت، تهران: انتشارات اسلامی، بی تا.
۲۴. صدری افشار، غلامحسین، فرهنگ معاصر فارسی امروز، تهران: انتشارات فرهنگ معاصر، چاپ سوم، ۱۳۸۲.
۲۵. طباطبائی، سید محمدحسین، شیعه در اسلام، قم: دفتر انتشارات اسلامی، چاپ سیزدهم، ۱۳۷۸.
۲۶. عبدالجباری، محمد، رهیافتی به قرآن کریم در تعریف قرآن، ترجمه محسن آرمین، تهران: نشر نی، چاپ اول، ۱۳۹۳.
۲۷. فهیمی، لیلا؛ عمیق، محسن، دلایل جاودانگی قرآن از دیدگاه علامه طباطبائی، فصلنامه تفسیر پژوهی، ۱۴۰۳.
۲۸. قدردان قراملکی، محمد حسن، آیین خاتم، تهران: سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، چاپ اول، ۱۳۸۶.
۲۹. جهانگیر مسعودی، مطهری و نواندیشی دینی، مشهد: دانشگاه فردوسی مشهد، ۱۳۸۸.
۳۰. مصباح یزدی، محمدتقی؛ سبحانی، کریم؛ نظریه سیاسی اسلام: مشکلات، تهران: موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، ۱۳۹۱.
۳۱. _____، مبانی فقهی سیاست، تهران: انتشارات مؤسسه امام خمینی، چاپ اول، ۱۹۹۸م.
۳۲. مطهری، مرتضی، اسلام و مقتضیات زمان، تهران: صدرا، ۱۳۸۳.
۳۳. _____، انسان و ایمان، تهران: صدرا، ۱۳۹۶.
۳۴. _____، آشنایی با علوم اسلامی، تهران: صدرا، چاپ نوزدهم، ۱۳۷۷.
۳۵. _____، مجموعه آثار، تهران: صدرا، چاپ بیستم، ۱۳۹۵.
۳۶. مکارم شیرازی، ناصر و دیگران، تفسیر نمونه، تهران: دارالکتب الاسلامیه، چاپ چهارم، ۱۳۶۲.
۳۷. _____، قرآن و آخرین پیامبر، تهران: دارالکتب الاسلامیه، چاپ دوم، بی تا.
۳۸. مکارم شیرازی، ناصر. اسلام و دنیای جدید، قم: انتشارات امیرکبیر، چاپ اول، ۱۹۹۵.
۳۹. موسوی بجنوردی، محمدکاظم، دائره المعارف بزرگ اسلامی، مرکز دایره المعارف بزرگ اسلامی، چاپ اول، ۱۳۸۳.
۴۰. موسوی اردبیلی، عبدالکریم. فقه و حکومت اسلامی، قم: انتشارات اسلامی، چاپ اول، ۱۹۹۳م.

۴۱. نکونام، جعفر، پژوهش‌های علوم انسانی، فصلنامه دانشگاه قم، زبان قرآن، گفتاری یا نوشتاری، سال اول، بهار ۱۳۷۹.

۴۲. یعقوبی رافی، مهدی، بینات، تهران: به نشر، چاپ دوم، ۱۴۰۲.

۴۳. یعقوبی، احمد بن اسحاق، تاریخ یعقوبی، بیروت: بی‌نا، بی‌تا.

ب) منابع عربی

۱. ابن ابی داوود، عبدالله، کتاب المصاحف، القاهرة: المطبعة الرحمانية، ۱۹۳۶.
۲. ابن اثیر، مبارک بن محمد، النهاية فی غریب الحديث و الاثر، قم: اسماعیلیان، چاپ چهارم، ۱۳۶۷.
۳. ابن عاشور، محمد بن طاهر، التحرير و التنویر، بیروت: مؤسسه التاریخ، بی‌تا.
۴. ابن کثیر، اسماعیل بن عمر، تفسیر القرآن العظیم، بیروت: دارالکتب العلمیه، ۱۴۱۹.
۵. ابن منصور، سعید؛ سنن سعید بن منصور، ریاض: دارالعصیمی، ۱۴۱۴.
۶. ابن منظور، محمد بن مکرم، لسان العرب، بیروت: دارصادر، ۱۴۰۴.
۷. انصاری، شیخ مرتضی، المکاسب المحرمه، قم: دارالذخائر، ۱۴۱۱.
۸. آلوسی، سید محمود، روح المعانی فی تفسیر القرآن العظیم، بیروت: دارالکتب العلمیه، ۱۴۱۵.
۹. بخاری، محمد بن اسماعیل، صحیح بخاری، بیروت: دارالفکر، ۱۴۰۱.
۱۰. بخاری، ابوبکر عبدالله محمد بن اسماعیل، فضائل القرآن، در همان مرجع باب جمع القرآن، حدیث شماره ۴۷۰۱.
۱۱. بیضاوی، عبدالله بن عمر، انوار التنزیل و اسرار التاویل، بیروت: داراحیاء التراث العربی، ۱۴۱۸.
۱۲. بیهقی، احمد بن حسین، سنن کبری، بیروت: دارالکتب العلمیه، ۱۴۲۴.
۱۳. تفتازانی، سعدالدین مسعود بن عمر، شرح التصریف، اصفهان: مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه، ۱۳۹۸.
۱۴. الجابری، محمد عابد، نقد العقل العربی، بیروت: مرکز دراسات الوحدة العربیة، بی‌تا.
۱۵. جعفری تبریزی، محمد تقی؛ معلوف، لوئیس؛ حسن زاده آملی، حسن؛ فرهنگ بزرگ جامع نوین (عربی بفارسی)، ترجمه المنجد، مترجم احمد سیاح، تهران: اسلام، چاپ هفتم، ۱۳۸۷.
۱۶. جوادی آملی، عبدالله، محاضرات فی التفسیر، تهران: انتشارات اسراء، بی‌تا.
۱۷. جوهری، اسماعیل بن حماد، الصحاح، بیروت: دارالعلم للملایین، چاپ سوم، ۱۴۰۴.
۱۸. حائری، سید کاظم. فقه و سیاست، قم: انتشارات دارالکتب الاسلامیه، چاپ اول، ۲۰۰۲م.
۱۹. حائری یزدی، مهدی. علم و دین، قم: انتشارات مؤسسه امام علی، ۱۹۸۴م.
۲۰. خمینی، روح الله، تعلیقات علی شرح الفصوص الحکم و مصباح الانس، قم: دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۴۱۰.

۲۱. خویی، ابوالقاسم، البیان فی تفسیر القرآن، بیروت: بی نا، ۱۴۰۸.
۲۲. دروزه، محمد عزه، التفسیر الحدیث قاهره، دارالکتب العربیه، ۱۳۸۳.
۲۳. رشید رضا، محمد، تفسیر المنار، بیروت: دارالکتب العلمیه، ۱۴۲۰.
۲۴. الزرقانی، محمد عبدالعظیم، مناهل العرفان فی علوم القرآن، بیروت: دار احیاء التراث العربی، بی تا.
۲۵. زركشی، بدرالدین محمد بن عبدالله، البرهان فی علوم القرآن، بیروت: دارالمعرفه، ۱۳۹۱.
۲۶. سبجانی تبریزی، جعفر، المبسوط فی اصول الفقه، قم: موسسه امام صادق (ع)، ۱۴۳۴.
۲۷. سبزواری نجفی، محمد بن حبیب الله، الجدید فی تفسیر القرآن المجید، بیروت: دارالتعارف المطبوعات، ۱۴۰۶.
۲۸. سرخسی، ابوبکر محمد بن احمد، اصول السرخسی، به تحقیق ابوالوفاء افغانی، بیروت: دارالکتب العلمیه، بی تا.
۲۹. سیوطی، جلال الدین، الدرّ المنثور فی التفسیر الماثور، بیروت: داراحیاء التراث العربی، ۱۴۲۰.
۳۰. سیوطی، جلال الدین، الاتقان فی علوم القرآن، ترجمه سید مهدی حائری قزوینی، تهران: انتشارات امیرکبیر، ۱۳۶۳.
۳۱. شاطبی، ابراهیم بن موسی؛ رمضان، ابراهیم محمد، الموافقات فی اصول الشریعه، بیروت: دارالمعرفه، ۱۴۳۱.
۳۲. شافعی، محمد بن ادیس، الرساله، مصر: مرکز الاهرام للترجمه و النشر، ۱۴۰۸.
۳۳. شریعتی، علی، حسین وارث آدم، تهران: شرکت انتشارات قلم، چاپ نهم، ۱۳۸۰.
۳۴. شوکانی، محمد بن علی، فتح القدیر، بیروت: دارالکلم الطیب، ۱۴۱۴.
۳۵. الصابی، علی جلال الدین، المباحث فی علوم القرآن، دمشق: دار القلم، ۱۴۲۳.
۳۶. صدر، سید محمد باقر، الاسلام یقود الحیاء، تهران: وزارت ارشاد اسلامی، ۱۳۶۱.
۳۷. طباطبائی، تفسیر المیزان، بیروت: موسسه الاعلمی للمطبوعات، ۱۳۹۰.
۳۸. طبرانی، سلیمان بن احمد، التفسیر الکبیر: تفسیر القرآن العظیم، اردن: دارالکتب الثقافی، چاپ اول، ۱۴۲۹.
۳۹. طبری، محمد بن جریر، تاریخ طبری، مترجم ابوالقاسم پاینده، چاپ اول، ۱۳۹۴.
۴۰. _____، تفسیر طبری، بیروت: دارالمعرفه، چاپ اول، ۱۴۱۲.
۴۱. طنطاوی بن جوهری، الجواهر فیتفسیر القرآن، نجف: المطبعه الطلیعه، ۱۳۷۶.
۴۲. عبدالرزاق، علی، الاسلام واصول الحکم، قاهره: الهيئه المعریه العامه الکتاب، بی تا.
۴۳. عبده، محمد. اسلام و مدنیت جدید، بیروت: دارالمعرفه، ۱۹۶۶.
۴۴. عسکری، حسن بن عبدالله؛ بیات، بیت الله، معجم الفروق اللغویه، قم: دفتر انتشارات اسلامی، چاپ هفتم، ۱۳۹۳.
۴۵. غزالی، ابوحامد محمد، احیاء علوم الدین، بیروت: دارالجلیل، بی تا.
۴۶. فخررازی، مفاتیح الغیب (تفسیر الکبیر)، بیروت: داراحیا التراث العربی، بی تا.

۴۷. فیض کاشانی، محسن، تفسیر الصافی، قم: موسسه الهادی، ۱۴۱۶.
۴۸. قمی، علی بن ابراهیم، تفسیر القمّی، تحقیق: سید طیب موسوی جزایری. قم: دار الکتب، چاپ چهارم، ۱۳۶۷.
۴۹. کلینی، محمد بن یعقوب، کافی، ج ۴، تهران، نشر مبین اندیشه، ۱۳۹۳.
۵۰. مدنی، محمد، المجتمع الاسلامی کما تنظمه سوره النساء، بی‌نا، بی‌جا، بی‌تا.
۵۱. مصباح یزدی، محمدتقی، آموزش عقائد، تهران: شرکت چاپ و نشر بین الملل، چاپ سیزدهم، ۱۳۸۳.
۵۲. مفید، محمد، الارشاد، بیروت: دارالمفید، ۱۴۱۴.
۵۳. معرفت، محمدهادی، التمهید فی علوم القرآن، قم: مؤسسه النشر الاسلامی، ۱۴۱۵.